

DR. VARGA ÁDÁM

MB. OKTATÓ

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR
ALKOTMÁNYJOGI TANSZÉK, KÖZIGAZGATÁSI JOGI TANSZÉK

Irányítószámok a közigazgatás szürke zónájában

Bevezetés

Van egy Felsőpáhok nevű település Zala megyében, Hévíz tószomszédságában. Talán segít a beazonosításban, hogy a postai irányítószáma 8395. Illetve nem, valójában inkább 8380. Vagyis mégsem... Inkább egyik is és másik is. A helyi lakosok okmányain mindkettővel lehet találkozni, még hozzá meglehetősen kiszámíthatatlanul. Postai irányítószám a különböző iratokon? Mit keres ott? És ha már az irányítószám különböző okmányokon és nyilvántartásokban szerepel, akkor ki határozza meg ezt az irányítószámot? Felsőpáhok irányítószámát a Magyar Posta állapította meg, a Magyar Posta is változtatta meg és legutóbb a Magyar Posta is állította vissza. Az állam pedig köti magát ehhez. Ebből adódnak a lehetséges problémák.

Az irányítószám használatának megjelenése, jelentősége

Az irányítószámok használata a mindennapi életünk része. Alkalmazzuk a postai küldemények címezésekor, megadjuk különböző űrlapok kitöltésekor, számos közhiteles nyilvántartás is tartalmazza, de szerepel különböző hatósági igazolványokon is. A postai szektor 'találmánya', alapvetően a küldemények címhelyre történő könnyebb eljuttatásának céljából vezettek be világszerte. A XXI. század felgyorsult világában ennek különösen nagy jelentősége van, hiszen a logisztikai központokban hatalmas mennyiségű küldeményt kell szortírozni nagyon rövid idő alatt. Használata Magyarországon is több évtizedes múltra tekint vissza. A Magyar Posta vezérigazgatója 1972 novemberében egy szórólapon értesítette arról a feladót, hogy a postai küldemények rendeltetési hely és útirányok szerinti csoportosításának egyszerűsítése, valamint meggyorsítása érdekében a településeket postai irányítószámmal jelölik.

Az eltelt évtizedek során beigazolódott, hogy az irányítószámok használata praktikus és minden tekintetben megkönnyíti a címek azonosítását, így nem csoda, hogy az állami szférában is egyre szélesebb körben kezdték alkalmazni. Jelentősége mára jócskán túlmutat eredeti rendeltetésén és leginkább a címek – minden tekintetben való – egyszerűbb beazonosítását teszi lehetővé.

Érthető az is, hogy a jogszabályok számos formanyomtatvánnyal kapcsolatban előírják az irányítószám megadását (sőt, az gyakorlatilag már elválaszthatatlan a település nevével), hiszen ez is megkönnyítheti a hivatalos küldemények későbbi címzését. Ennél érdekesebb viszont, hogy ezen felül leginkább ez azért is lehet szükséges, mert az informatikai eszközökkel vezetett adatbázisokban elsősorban nem a település nevének megadásával rögzítik az adatokat, ennél sokkal könnyebb az irányítószám megadása, amelyhez a számítógép automatikusan hozzárendeli az adatbázisból a település nevét. Könnyen belátható, hogy minden ügyintéző szívesebben rögzíti azt, hogy 3980, mintsem, hogy Sátoraljaújhely. Ez az apró momentum önmagában is számtalan problémához képes vezetni, de erre a későbbiekben még részletesen kitérek.

Az irányítószám használatának jogi szabályozása

Nehéz helyzetben van az, aki az irányítószámokkal kapcsolatos szabályozás jogi alapját keresi. Eredendően két irányból érdemes közelíteni. Egyrészt a postai szolgáltatásokról szóló 2012. CLIX. törvény (a továbbiakban: Postatv.), másrészt a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) szolgálhatna támpontként, hiszen a szabályozás tárgyát tekintve előbbiben a postai szolgáltatásokkal kapcsolatban, míg utóbbiban a lakcím egyik elemeként lenne indokolt szabályozni az irányítószám használatának jogi kereteit.

Ehhez képest a Postatv. egyáltalán nem rendelkezik arról, hogy mi az az irányítószám, ahogy arról sem, hogy azt milyen feltételekkel, ki jogosult megállapítani vagy megváltoztatni. A törvény mindösszesen annyit rögzít, hogy az egyetemes postai szolgáltatónak a felhasználók és a postai szolgáltatók számára a települési irányítószámokat tartalmazó adatbázisát internetes honlapján hozzáférhetővé kell tennie.¹ Nehéz lenne ebből az egyetlen mondatból messzemenő következtetést levonni, de az mindenképpen jelentőséggel bír, hogy ennél részletesebb szabályt sem a Postatv., sem a részletszabályokat

¹ Postatv. 28. §

tartalmazó kormányrendelet² nem tartalmaz. Utóbbi is csak arról rendelkezik (ami pontosan az eredeti célt szolgálja), hogy a küldemény címzése akkor megfelelő, ha többek között tartalmazza a címhely irányítószámát.³ Mindezek mellett azt is meg kell jegyezni, hogy az irányítószám feltüntetése csak az egyetemes postai szolgáltatás keretében feladott küldemények esetében előírás.⁴

Fontos kérdés, hogy ebből a szabályozásból következik-e az, hogy az irányítószám hozzáférhetővé tétele kötelezettsége azért az egyetemes szolgáltatót terheli, mert ő a jogosult azt megállapítani is. Ebben a körben sajnos sem a belföldi jogszabályok, sem az Egyetemes Postaegyezmény, sem a vonatkozó uniós irányelvek, de még az Egyetemes Postai Közszolgáltatási Szerződés sem ad további egyértelmű támpontot. Az a körülmény, hogy ez a hozzáférhetővé tétel a postai szolgáltatók tájékoztatását is szolgálja, arra engedhet következtetni, hogy ebben a körben az egyetemes szolgáltató valamiféle kiemelt szerepet élvez. Erre a „kiemelt szerepre” azonban sokkal inkább az lehet a magyarázat, hogy az egyetemes szolgáltató alakította ki minden országban az irányítószámok rendszerét és az ehhez való hozzáféréstől nem foszthatja meg versenytársait. Az irányítószám-rendszer (ahogy a postafiók-, a levéláda-rendszer is) olyan nélkülözhetetlen kellék, melyet elérhetővé kell tenni minden piaci szereplő számára, ennek hiánya ugyanis hatásosan korlátozná a versenyt.⁵ Így a vonatkozó irányelv többek között rendelkezik arról, hogy amennyiben a felhasználók érdekeinek védelme és/vagy az eredményes verseny előmozdítása megköveteli, a tagállamok biztosítják a postai infrastruktúra elemeihez vagy az egyetemes szolgáltatás keretében nyújtott szolgáltatásokhoz, így például postai irányítószám-rendszerhez való átlátható, megkülönböztetés-mentes hozzáférést.⁶

Összességében ez a jogszabályi környezet nemhogy arra engedne következtetni, hogy az irányítószámok meghatározása az egyetemes szolgáltató monopóliuma lenne, hanem éppen ellenkezőleg, csak azt lehet belőle megállapítani, hogy az egyetemes szolgáltató nem akadályozhatja a hozzáférést saját rendszeréhez. Ebből pedig le lehet vonni azt a következtetést, hogy elvileg a versenytársak érdeke Magyarországon is a Magyar Posta irányítószám-rendszerének átvétele, de ez nem kötelezettség számukra, hanem sokkal inkább egy lehetőség arra, hogy ne szenvedjenek versenyhátrányt, ne kelljen az ügyfelek számára ismeretlen, saját irányítószám-rendszert bevezetniük.

Másik oldalról, a lakcímadatok felől történő megközelítésben az Nytv.-ben szintén hiába keresnénk az irányítószámra

vonatkozó szabályokat. Az csak annyit rögzít, hogy a címnnyilvántartás tartalmazza többek között a postai irányítószámot is⁷, melynek változása esetén a címváltozásnak megfelelő személyi azonosítóról és lakcímról szóló hatósági igazolványt a címváltozás szerinti lakó vagy tartózkodási helyen illetékes járási hivatal hivatalból állítja ki és kézbesíti a polgár részére.⁸

Többek között a lakcímadatokat is tartalmazza a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány (a továbbiakban: lakcímkártya).⁹ Ennek célja a polgár tájékoztatása többek között bejelentett lakcíméről annak érdekében, hogy azokat a törvényben előírt kötelezettsége teljesítéséhez közhitelűen igazolhassa.¹⁰ A hatósági igazolvány érvénytelen, ha az abba bejegyzett adatok megváltoztak.¹¹

Az Nytv. rendelkezik arról is, hogy a címek tekintetében a központi címregiszterből automatikus adatátvétellel kerülnek az adatok (az irányítószám is) a nyilvántartásba.¹² A központi címregiszter a címadatot tartalmazó állami és önkormányzati nyilvántartások együttműködési képességének elősegítésére és az egységes címkezelés biztosítására szolgáló olyan, a nyilvántartások közötti együttműködést elősegítő központi nyilvántartás, amely a címadatok vonatkozásában adatkapcsolat-szolgáltatás útján hiteles adatforrást biztosít a címadatot tartalmazó állami és önkormányzati nyilvántartások számára.¹³

A központi címregiszter létrehozása számos oldalról indokolható, többek között segíthet elkerülni az olyan helyzeteket, hogy ugyanazt a címet az egyes szervek különböző adattartalmakkal tartásuk nyilván. A téma szempontjából létrehozásának érdekessége mégis abban rejlik, hogy a központi címregiszterről és a címkezelésről szóló 345/2014. (XII. 23.) Korm. rendelet az egyetlen olyan jogszabály, amely definiálja azt, hogy mi az az irányítószám. Meghatározása szerint a postai irányítószám az egyetemes postai szolgáltató által képzett és kiosztott számkód.¹⁴

A címkezeléssel kapcsolatos eljárásokban az egyetemes postai szolgáltató közreműködő szervként vesz részt és ebből származó feladatai ellátása érdekében megismerhetőek számára a címregiszterben szereplő címek.¹⁵ A címképzésért felelős szerv tájékoztatást kérhet az egyetemes postai szolgáltatótól a címhez tartozó postai irányítószámról, míg a szolgáltatónak értesítési kötelezettsége áll fenn a postai irányítószám módosítása esetén.¹⁶

⁷ Nytv. 28/A. § (2) bekezdés c) pont

⁸ Nytv. 13/A. §

⁹ Nytv. 13. § (1)-(2) bekezdés

¹⁰ 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról 16. § (1) bekezdés

¹¹ 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról 19. § (2) bekezdés a) pont

¹² Nytv. 14. § g) pont

¹³ Az állami és önkormányzati nyilvántartások együttműködésének általános szabályairól szóló 2013. évi CCXX. törvény 14. §

¹⁴ A központi címregiszterről és a címkezelésről szóló 345/2014. (XII. 23.) Korm. rendelet 1. § 12. pont

¹⁵ A központi címregiszterről és a címkezelésről szóló 345/2014. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdés és 6. § (3) bekezdés

¹⁶ A központi címregiszterről és a címkezelésről szóló 345/2014. (XII. 23.) Korm. rendelet 8. § (2) bekezdés a) pont és 9. §

² A postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételelesen szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet

³ 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés d) pont

⁴ 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés

⁵ VALENTIN PÁL–KISS KÁROLY MIKLÓS: *A nélkülözhetetlen eszközök értelmezése és a postai szolgáltatások*. Közgazdasági Szemle, 2009. november. 1019.

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/6/EK irányelve (2008. február 20.) a 97/67/EK irányelvnek a közösségi postai szolgáltatások belső piacának teljes megvalósítása tekintetében történő módosításáról, 1. cikk 13. pont

Ahogy arra korábban már utaltam, számos jogszabály tesz még utalást az irányítószámokkal kapcsolatban, ezek közül a teljesség igénye nélkül kiemelem, hogy egy cégbejegyzési kérelem elbírálása során például meg kell vizsgálni, hogy a megadott irányítószám egyezik-e az egyetemes postai szolgáltató által közzétett adatbázisban foglalt irányítószámmal.¹⁷ Az irányítószám szerepel a cégjegyzék adatai között¹⁸ és az egyéni vállalkozói igazolványon is, utóbbi ráadásul (a lakcímkártyához hasonlóan) érvénytelen, ha az abba bejegyzett adat megváltozik.¹⁹

Problémák tengerén

A bevezetésben említettek szerint a Magyar Posta évekkel ezelőtt megszüntette az ott említett település saját irányítószámát. Ez nem egyedülálló példa, a szolgáltató számára kézbesítési szempontból ez így volt célszerű. A fenti településen ez mégis rengeteg problémát okozott. Egyrészt az ügyfeleknek minden létező hatóságnál és közszolgáltatónál be kellene jelenteniük a cím megváltozását, ami lássuk be, felesleges, hiszen az irányítószám elvileg mindenki előtt ismert, más változás pedig valójában nem történt.

Ennél még komolyabb problémát jelent, hogy az irányítószámot a lakcímkártyán is fel kell tüntetni, amit változás esetén szintén cserélni kell. Elképzelhető, hogy mekkora kiadást jelentene sok millió lakcímkártya lecserélése miatt az államnak az, ha a Magyar Posta egyszer csak úgy döntene, hogy az eddigi négy számjegy helyett mondjuk ötjegyű azonosítót használ.

Az irányítószámok megváltozása az adat kezelőjét is érdekes helyzetbe hozza. Lehetséges ugyanis, hogy a postai dolgozó tudja kezelni azt, hogy 8380-as irányítószám alatt két Zrínyi utca is található, ez azonban nem mondható el az állami szféráról. A technika márpedig nagy úr. Ráadásul, ha a NAV rendszerében más irányítószám szerepel, mint a földhivataléban, akkor valahol problémát okoz a változás. Márpedig a felsőpáhoki lakosok lakcímkártyáján lehetett találkozni mindkettővel attól függően, hogy hol állították ki (ettől függően más-más hatóság nem tudta értelmezni a lakcímadatot). Elvileg e problémát a központi címregiszter megalkotása részben megoldhatná, csak hogy az mindössze a címkezelést végző központi szerv és az ingatlan-nyilvántartás szervei számára hozzáférhető, így más nyilvántartások vezetéséhez elvileg nem tud támpontként szolgálni²⁰ Mi van akkor, ha két közhiteles nyilvántartás más adatot tartalmaz? Amint Berkes Lilla és Gerencsér Balázs felhívják rá a figyelmet, elvileg egyik ilyen nyilvántartásnak sem kell feltétlenül egyeznie a valósággal, de minél inkább kétségbe vonható a valóság tartalma, annál kevésbé tudja ellátni a funkcióját.

¹⁷ A cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 21/2006. (V. 18.) IM rendelet 14/A. § (2) bekezdés b) pont

¹⁸ A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény 31. § (1) bekezdés

¹⁹ Az egyéni vállalkozói igazolványról szóló 66/2009. (XII. 17.) IRM rendelet 2. § (4) bekezdés, 4. § d) pont, továbbá 1. és 2. melléklet

²⁰ A központi címregiszterről és a címkezelésről szóló 345/2014. (XII. 23.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés

Ebből a szempontból az állampolgárok bejelentésétől függő nyilvántartások kifejezetten kritikusak.²¹ Az a kérdés pedig továbbra is nyitva áll, hogy minek egyáltalán ezekben a nyilvántartásokban kezelni az irányítószámot?

Ha az előzőekben az irányítószám eredeti rendeltetéséhez képest történő jelentősbővüléséről írtaktól eltekintünk, akkor hatályos szabályozás (illetve lényegében annak hiánya) tulajdonképpen teljesen érthető. A postai szolgáltatók gazdasági társaságok, melyek számára komoly logisztikai feladatot jelent nagy mennyiségű küldemények eljuttatása a feladótól a címzettig. Ebből következik, hogy az irányítószám használata számukra nem csak egy adminisztratív jellegű lépés, hanem a küldemények legoptimálisabb és leggyorsabb címhelyre juttatását hivatott szolgálni. Ehhez viszont szorosan kapcsolódik, hogy a logisztikai rendszer csak akkor működtethető hatékonyan, ha az azt meghatározó feltételrendszer is racionálisan és az igényeknek megfelelően változtatható. Példának okáért valóban logikusnak tűnhet, ha egy saját kézbesítő postával nem rendelkező településnek nincs külön irányítószáma, hiszen az oda kézbesítendő leveleket a logisztikai központból ténylegesen a legközelebbi postahellyel rendelkező településre fogják szállítani, ahol már a küldeményeket szortírozó munkatársak irányítószám nélkül is külön fogják tudni válogatni a szomszéd településre kézbesítendő leveleket.

Ráadásul nem szabad megfeledkezni arról a tényről, hogy a postai piac liberalizált, azon a Magyar Posta (ami jelenleg az egyetemes szolgáltató) mellett más cégek is piacra léphetnek. Ahogy azt már az imént említettem, logikus, hogy ezek a társaságok akár saját számsorokat is alkalmazhatnának a települések beazonosítására, amennyiben ezeket az irányítószámokat ügyfelek tudomására hoznák. Nem véletlen azonban, hogy ezt nem teszik, hiszen az irányítószámok rendszerét az ország lakossága már megjegyezte, megszokta, szívesen használja a jelenlegi formában, így üzleti szempontból egy ilyen döntés nem lenne célszerű. Játszunk el viszont a gondolattal, hogy egy nagy külföldi postai szolgáltató piacra lépne Magyarországon és szeretne itt teljes körű postai szolgáltatást nyújtani, beleértve ebbe egy olyan logisztikai, kézbesítői és postahelyi hálózat kialakítását, mint amivel a Magyar Posta is rendelkezik. Létezhet az az üzemméret, ahol már hoznák magukkal a saját technikát és szaktudást (ezzel együtt esetleg egy jól bevált irányítószám-rendszert), ami adott esetben akár hatékonyabb működést is eredményezhetne, mint amit a Magyar Posta kialakított.

Itt érdemes megemlíteni, hogy tudomásom szerint valójában már a Magyar Posta sem a négyjegyű irányítószámmal dolgozik, a belső rendszerben ehhez még további számjegyek csatlakoznak. Ebből kiindulva nem földtől elrugaskodott azt feltételezni, hogy más cégek szintén nem négy számjeggyel dolgoznának, a kérdés, hogy ez költséghatékony lenne-e.

Logikusnak tűnhetne tehát egyfelől, ha ezt a feladatot a jogszabályok kizárólag az egyetemes szolgáltatóra telepítenék, tulajdonképpen ez lenne talán a legkézenfekvőbb meg-

²¹ GERENCSÉR BALÁZS SZABOLCS–BERKES LILLA: *Rendszert a rendszerekben! – avagy gondolatok a nyilvántartások rendszertanáról.* Új Magyar Közigazgatás, 2014. december. 31. old.

oldás, azonban könnyen belátható az is, hogy az egyetemes szolgáltató ilyen módon történő kiemelése a versenytársakat indokolatlan versenyhátrányba hozná.

Mindeközben nem szabad megfeledkezni arról az alapvető problémáról, hogy bár a kérdés rendezetlensége a posta szektorban okozhatna problémákat, azonban a polgárok számára vajmi kevés jelentőséggel bírna (legfeljebb figyelemmel kellene követni, hogy melyik szolgáltató milyen irányítószámot használ), ha az állam nem használná saját nyilvántartásaiban ugyanezt az irányítószámot. Az állam azonban rátelepült erre a rendszerre és gyakorlatilag úgy kezeli az irányítószámot, mintha egy hatósági adat lenne. A szabályozásból azonban jól látható, hogy nem az. A magyar államnak jelenleg semmilyen ráhatása nincs erre a számsorra. Az állam jogszabályok tucatjában úgy teszi ezt az adatot különböző nyilvántartások részévé, hogy közben azok megállapítására és megváltoztatására semmilyen ráhatása sincsen.

Adódik a lehetőség: legyen hatósági adat az irányítószám. Sajnos azonban ez se lenne megnyugtató megoldás, ebben az esetben ugyanis már nem csak az egyetemes postai szolgáltató versenytársait érintené hátrányosan a szabályozás, hanem magát az egyetemes szolgáltatót is. Újabb megoldási lehetőség lenne, ha a magyar állam „megköszönve” a Magyar Posta évtizedes fáradalmait, hatósági adattá tenné a jelenlegi irányítószámokat és eközben a postai szolgáltatóknak engedné, hogy küldemények címhelyre juttatására ettől eltérő, saját irányítószámokat használjanak. Ez azonban amellett, hogy kaotikus rendszerhez vezetne, éppen az irányítószám eredeti rendeltetéséről feledkezne meg, ami éppen a címek pontosabb azonosítása. Címet pedig akkor kell ilyen módon azonosítani, ha oda valamit küldeni akarunk. Nem informatikai rendszerek könnyebb üzemeltetésére, nem a településnevek leírásának megspórolására, nem egyéb más célra, hanem címzésre szolgál. Címezni pedig gyakran szoktunk. Valóban gyakran szoktunk? Az állam gyakran küld különböző leveleket a lakosoknak, az is előfordul, hogy a lakosok is szoktak ezt-azt küldeni az állami szerveknek, azonban be kell látni, hogy a XXI. század felgyorsult világában ezeken (melyek az ügyfélkapuhoz hasonló rendszerek miatt szintén egyre kisebb jelentőséggel bírnak) és a csomagok küldésén kívül egyre kisebb jelentőséggel bírnak.

Az állami adatgyűjtés hozzájárul ahhoz, hogy az egyes állami feladatokat a különböző szervek a lehető legjobban hajthassák végre. Célja, hogy az állam belső viszonyairól minél több információt szerezzen meg. Az állam akkor tud megfelelően működni, ha ismeri azokat a körülményeket, amelyek meghatározzák az állam adott pillanatra vonatkozó társadalmi és gazdasági környezetét.²² Utaltam már rá, hogy az irányítószámok mindenki számára elérhetőek, megállapításához bőven elegendő a lakcím ismerete. Vajon mi szüksége van az államnak arra, hogy mégis különböző nyilvántartásokban gyűjtse az irányítószámokat? És miért szükséges ezt a lakcímkártyán feltüntetni, ha egyszer a lakcímkártya célja – amint arra már szintén utaltam – a polgár tájékoztatása be-

jelentett lakcíméről annak érdekében, hogy azt a törvényben előírt kötelezettsége teljesítéséhez közhitelűen igazolhassa? Miért kell tájékoztatni a polgárt egy nyilvánosan elérhető, az állam által nem befolyásolható adatról? És miért kell ezt a polgárnak bárhol igazolnia?

Horváth Imre szerint a korszerű közigazgatási nyilvántartással szemben támasztott legfontosabb követelmény, hogy az ügyfeleknek csak olyan adatot kelljen szolgáltatniuk, melyet tőlük függetlenül nem lehet rögzíteni.²³ Szokás mondanivaló, hogy az állam szervek hivatalból ismerik a jogot. Az állam hivatalból ismeri az irányítószámokat is? Igen, hiszen az nyilvános és – a jogszabályi előírás miatt – a Magyar Posta honlapján is megtalálható. Ettől függetlenül előírható, hogy a különböző hatóságok előtti ügyintézés során a címmel együtt az irányítószámot meg kell adni, de ennek valóban csak a küldemények címhelyre juttatását kell segítenie. Ehhez teljesen felesleges a különböző nyilvántartásokban és a lakcímkártyán kvázi hatósági adatként szerepeltetni. Önmagában ez a szintű túlszabályozás a küldemények eljuttatását egyébként sem oldja meg, hiszen például a postafiókok azonosítására (amely jellemzően saját irányítószámmal is rendelkezik) egyébként sem szolgál megoldásként. Ha az ügyfél az államtól vagy az állam az ügyféltől küldeményt vár, akkor megadja a postázási adatait, amit aztán már persze az ügyintézés megkönnyítése érdekében egy adatbázisban esetleg el lehet helyezni. Egyéb joghatást fűzni az irányítószámokhoz egyszerűen felesleges, sőt az állam részéről a hatályos szabályozás mellett még felelőtlenség is.

Zárszó

Mi történne, ha az egyetemes postai szolgáltató röviddel az országgyűlési választások előtt megváltoztatná bizonyos települések irányítószámát? A hatályos szabályozás szerint a szavazatszám-láló bizottság visszautasítja azt a választópolgárt, aki nem tudja személyazonosságát és lakcímét vagy személyi azonosítóját igazolni.²⁴ El lehet képzelni, hogy mi történne, ha komolyan vennénk azt a szabályt, miszerint a lakcímkártya érvénytelen, ha az abba bejegyzett adatok megváltoztak.

Jól látható, hogy az irányítószámok használata igen sokrétű és szabályozásának rendezetlensége magában rejti annak veszélyét, hogy a közigazgatásban és azon keresztül az egész állam működésében kaotikus állapothoz vezessen. Ennek alapja, hogy kvázi hatósági adatként tekint egy olyan számsorra, amely valójában nem az. Álláspontom szerint a jogalkotónak napirendre kellene vennie annak a kérdésnek a megvitatását, hogy milyen szerepet szán az irányítószámok használatának. Valójában azonban ez a kérdés önmagában nem is olyan bonyolult. Logikusan tekintve ugyanis végső soron nem lehet más a cél, mint amire eredetileg is megalkották: a küldemények minél könnyebb címhelyre juttatása. Másra

²² GERENCSÉR BALÁZS SZABOLCS–BERKES LILLA: *Rendszert a rendszerekben! – avagy gondolatok a nyilvántartások rendszertanáról*. Új Magyar Közigazgatás, 2014. december. 23–24. old.

²³ HORVÁTH IMRE: *Közigazgatási szervezés-és vezetés*. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 1999. 169. Hivatkozva: GERENCSÉR BALÁZS SZABOLCS–BERKES LILLA: *Rendszert a rendszerekben! – avagy gondolatok a nyilvántartások rendszertanáról*. Új Magyar Közigazgatás, 2014. december, 24. old.

²⁴ A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 177. § (1) bekezdés a) pont

ugyanis – ezt igyekeztem érzékeltetni a példákkal – nem alkalmas, vagy amennyiben mégis, akkor éppen az eredeti cél rovására. Ha viszont a jogalkotó belátja ezt a szerepet, akkor át kell gondolnia, hogy milyen nyilvántartásokban, milyen céllal és milyen joghatással kell szerepeltetnie.

Végső soron az egyetlen megoldás álláspontom szerint az, hogy a közigazgatásnak semmi keresnivalója nincs az irányítószámok megállapítása területén. Ebből pedig az is következik, hogy annak nyilvántartásokban és különböző igazolványokon, kötelező adattartalomként való szerepeltetésétől is tartózkodnia kellene, leszámítva azokat a nyilvántartásokat, amelyek vezetése kifejezetten a polgárok postai küldemény

útján történő elérését szolgálják. Tekintve azonban, hogy az irányítószámok a Magyar Posta rendszerében hozzáférhetőek, így valójában még ez is felesleges. Akár úgy tekintünk az irányítószámra, mint küldemények kézbesítését elősegítő számsorra, akár úgy, mint valamiféle címek beazonosítását elősegítő adatra, annyi álláspontom szerint bizonyos, hogy az irányítószámot nem kellene a természetes lakcímapozicionálási elemek közé sorolni. Azért nem, mert dinamikusan változhat és erre az államnak nincs befolyása. Ha erre a jogalkotó nem ébred rá, akkor csak idő kérdése, hogy ez a rendszerbe kódolt hiba mikor fog nagyobb problémát okozni a közigazgatás működésében.